

ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА

ACTIVITY OF THE MINISTRY OF THE SOCIAL POLICY OF UKRAINE IN THE PROTECTION OF CHILDREN ON VIOLENCE

Лесько Н.В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

У статті досліджується правовий статус Міністерства соціальної політики як суб'єкта захисту дітей від насильства. Досліджуються проблеми нормативно-правового регулювання у сфері захисту дітей від насильства.

Ключові слова: Міністерство соціальної політики, діти, неповнолітні особи, насильство, жорстоке поводження з дітьми.

В статье рассматривается правовой статус Министерства социальной политики как субъекта защиты детей от насилия. Исследуются проблемы нормативно-правового регулирования в сфере защиты детей от насилия.

Ключевые слова: Министерство социальной политики, дети, несовершеннолетние лица, насилие, жестокое обращение с детьми.

The legal status of the Ministry of Social Policy as a subject of protection of children from violence is considered in the article. The problems of normative-legal regulation in the field of protection of children from violence are researched.

Key words: Ministry of Social Policy, children, minors, violence, ill-treatment of children.

Постановка проблеми. Поняття «насильство» утвердилось в свідомості людини ХХІ століття. Насильство щодо дітей, насильство в засобах масової інформації, незаконне насильство в поліції, насильство на вулицях, насильство влади щодо громадян, насильницькі способи вирішення господарських спорів, рейдерство, економічне насильство, насильство як спосіб вирішення конфліктів тощо.

Про гостроту проблеми насильства в сім'ї в Україні свідчить перш за все статистика Міністерства соціальної політики України. Так, за відомчою статистикою упродовж 2016 року зареєстровано 96 тис. 143 звернення щодо насильства в сім'ї, із них від дітей – 821 звернення [1]. Проте слід зазначити, що насильство в сім'ї є латентним адміністративним правопорушенням, а наявні статистичні дані не відображають його реальних масштабів.

Стан опрацювання. Значну увагу питанню подолання насильства над дітьми приділяли такі науковці, як, зокрема, Н.М. Апетик, М.В. Антокольська, Ю.М. Антоняк, Н.М. Ахтирська, І.А. Грабська, О.М. Джужа, І.В. Дроздова, А.В. Запорожцев, Н.В. Зимівець, О.Д. Коломоєць, Л.А. Колпакова, С.С. Костенко, О.Г. Кулик, Л.М. Мандрик, І.В. Опришко, Н.М. Платонова, Т.О. Проценко, Л.В. Сердюк, Т.І. Сідоренкова, Т.П. Цюман.

Метою статті є розгляд правового статусу Міністерства соціальної політики як важливого суб'єкта захисту дітей від насильства.

Вклад основного матеріалу. Міністерство соціальної політики України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України. Окрім того, Міністерство є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї та з питань протидії торгівлі людьми.

Відповідно до Положення «Про Міністерство соціальної політики України», затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 389/2011, основними завданнями зазначеного Міністерства є участь у розробленні та реалізації державної політики щодо попередження насильства в сім'ї [2].

Окрім того, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України» від 17 червня 2015 року № 423 Міністерство соціальної політики України, відповід-

но до покладених на нього завдань, здійснює нормативно-правове регулювання у сферах попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми; координує діяльність відповідних підрозділів органів внутрішніх справ, органів опіки й піклування в питаннях попередження насильства в сім'ї; узагальнює відомості про насильство в сім'ї, за результатами яких визначає потребу регіонів в утворенні спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї; здійснює контроль за організацією і діяльністю спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї; розробляє та затверджує методичні рекомендації щодо проходження корекційної програми особами, які вчинили насильство в сім'ї; приймає і розглядає заяви та повідомлення про вчинення насильства в сім'ї, а також реальну загрозу його вчинення; спрямовує жертв насильства в сім'ї та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для жертв насильства в сім'ї; здійснює міжнародне співробітництво, бере участь у підготовці міжнародних договорів України, готує пропозиції щодо укладення, денонсації таких договорів, у межах своєї компетенції укладає міжнародні договори України, забезпечує виконання зобов'язань України за міжнародними договорами у сферах попередження насильства в сім'ї, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; виступає в установленому порядку замовником науково-дослідних робіт і соціологічних досліджень у сфері попередження насильства в сім'ї; інформує в межах своїх повноважень і надає роз'яснення щодо здійснення державної політики у сферах попередження насильства в сім'ї [3].

Водночас варто наголосити на тому, що ст. 5 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року № 2789-III поряд із зазначеними вище завданнями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань попередження насильства в сім'ї, які містяться в Положенні «Про Міністерство соціальної політики України», затвердженому Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 389/2011, визначає, що зазначений орган також має певні повноваження: надає органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форми власності, об'єднанням громадян, окремим громадянам методичну і практичну допомогу, консультації з питань попередження насильства в сім'ї; організовує і прово-

дить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насилля в сім'ї або де було вчинено таке насилля, про права, заходи й послуги, якими вони можуть скористатися; організовує і проводить просвітницьку та роз'яснювальну роботу серед громадськості про проблеми насилля в сім'ї та заходи, які існують з попередження насильства в сім'ї; організовує проходження корекційної програми особами, які вчинили насильство в сім'ї; звертається до центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування за наданням відповідної допомоги жертвам насильства в сім'ї [4].

Як бачимо, повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань попередження насильства в сім'ї (Міністерство соціальної політики України), визначені в Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року № 2789-III та в Положенні «Про Міністерство соціальної політики України», затвердженому Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 389/2011, Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України» від 17 червня 2015 року № 423 дещо відрізняються. У зв'язку з викладеним необхідно внести зміни у законодавство.

Отже, Міністерство соціальної політики є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань попередження насильства в сім'ї, а територіальні Департаменти соціального захисту населення є центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику з питань попередження насильства в сім'ї.

Окрім того, існує Міжвідомча рада з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми, що є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним при Кабінеті Міністрів України [5].

Основними завданнями Ради є такі:

- сприяння реалізації ефективної державної політики з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми;

- розгляд питань, які потребують міжгалузевої узгодженої співпраці щодо реалізації державної політики з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми, зокрема розшуку, повернення, реабілітації жертв такої торгівлі, запобігання насильству в сім'ї;

- сприяння формуванню позитивного ставлення до сім'ї, відповідального батьківства, відродженню та збереженню національних сімейних цінностей, утвердженню рівних прав і можливостей жінок та чоловіків в усіх сферах життєдіяльності суспільства, запобігання соціальному сирітству;

- інформування Кабінету Міністрів України та громадськості про стан реалізації державної політики з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми.

До складу Ради входять Міністр соціальної політики – голова Ради, заступник Міністра соціальної політики – заступник голови Ради, народні депутати України (за згодою), заступник Міністра охорони здоров'я, заступник Міністра освіти і науки, заступник Міністра юстиції, заступник Міністра фінансів, заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі, заступник Міністра внутрішніх справ, заступник Міністра закордонних справ, заступник Голови ДСНС, заступник Міністра аграрної політики та продовольства, заступник Міністра культури, заступник Голови СБУ, заступник Голови Держкомтелерадіо, заступник Голови Держстату, заступник Голови Держприкордонслужби, Уповноважений Верховної Ради України

з прав людини (за згодою), віце-президент Національної академії наук (за згодою), віце-президент Академії педагогічних наук (за згодою).

До складу Ради можуть входити провідні вчені, фахівці, представники підприємств, установ, громадських організацій та фондів, зокрема міжнародних. Формою роботи Ради є засідання, що проводяться відповідно до плану роботи, який затверджує голова Ради, але не рідше, ніж один раз на три місяці. Рішення Ради мають рекомендаційний характер і можуть бути реалізовані шляхом прийняття відповідних актів Кабінету Міністрів України або надання доручень Прем'єр-міністром України [5].

Важливим напрямом підвищення ефективності державної політики у сфері попередження насильства в сім'ї є ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству, а також боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11 травня 2011 року. Нині Мінсоцполітики підготувало законопроект про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами.

Слід зазначити, що Стамбульська конвенція вимагає розробки і реалізації комплексної і скоординованої політики, яка пропонує цілісний підхід до боротьби з усіма формами насильства щодо жінок, включаючи домашнє насильство, сексуальне насильство, примусовий шлюб, каліцтво жіночих геніталій, переслідування, примусову стерилізацію, примусовий аборт або сексуальні домагання.

Окрім того, Стамбульська конвенція вимагає, щоб держава-учасниця призначила або створила один чи декілька офіційних органів, відповідальних за координацію, реалізацію, моніторинг та оцінку політики та заходів щодо запобігання та боротьби з усіма формами насильства, які охоплюються цією Конвенцією. Завдання, які покладаються на координуючий орган, покликані забезпечити координацію та узгодженість дій усіх відомств і владних структур під час виконання сторонами різноманітних заходів, спрямованих на реалізацію цієї конвенції. Перш за все цей орган повинен забезпечити, щоб такі заходи проводилися злагоджено та із залученням спільних зусиль усіх установ та всіх секторів державного управління на національному, регіональному та (або) місцевому рівнях [7].

Що стосується чинного законодавства у сфері захисту дітей від насильства, то ст. 5 чинного Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року № 2789-III визначає повноваження «центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань попередження насильства в сім'ї, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань попередження насильства в сім'ї», які неповною мірою відповідають завданням, переліченим у ст. 10 Стамбульської конвенції [8, с. 16].

Висновки. Загалом державна політика у сфері попередження насильства в сім'ї відповідає міжнародним стандартам та спрямована на подолання усталених стереотипів в цій сфері. Національне законодавство України з цих питань охоплює чимало нормативно-правових актів, які нерідко суперечать один одному. Передусім це стосується повноважень органів та установ, які входять до системи запобігання сімейному насильству та жорсткому поводженню з дітьми, процедури їхньої звінності, послідовності вжиття заходів щодо запобігання насильству в сім'ї та насильству щодо дитини, а також заходів юридичної відповідальності. Окрім того, в Україні існує проблема нормативного забезпечення взаємодії та координації зусиль державних установ та організацій у сфері захисту дітей від насильства. Внаслідок адміністративної реформи, що розпочалася 10 грудня 2010 року, втрачено важливі галузі управління, а саме сім'я, діти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
2. Положення Про Міністерство соціальної політики України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 389/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
3. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF>.
4. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 листопада 2001 року № 2789-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
5. Положення про Міжвідомчу раду з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 року № 1087 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
6. Положення про Міжвідомчу раду з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 року № 1087 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
7. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11 травня 2011 року (Стамбульська конвенція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coe.int/uk/web/stop-violence-against-women>.
8. Запобігання та боротьба з насильством щодо жінок та домашнім насильством в Україні, відповідність окремих законів України вимогам конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : аналітичний звіт, підготовлений та відредагований Хав'єром Тручеро Куевас і Ганною Христовою для Ради Європи за участю Миколи Хавронюка (травень 2015 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/Legislative_Assessment_Report_UA.pdf.

УДК 347.73

МЕЖІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВОГО ОБІГУ

THE BOUNDARIES OF FINANCIAL CONTROL IN THE IMPLEMENTATION OF STATE REGULATION OF MONEY CIRCULATION

Михальський Ю.А.,
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
голова Всеукраїнської професійної спілки правників

У статті розглядаються окремі аспекти права грошового обігу. Досліджуються закони і підзаконні нормативно-правові акти, що складають підґрунтя правового регулювання відносин у сфері грошового обігу. Розкриваються питання відповідальності за порушення нормативних приписів у сфері грошового обігу.

Ключові слова: грошовий обіг, готівковий обіг, безготівковий обіг, джерело права, нормативно-правовий акт, відповідальність.

В статье рассматриваются отдельные аспекты права денежного оборота. Исследуются законы и подзаконные нормативно-правовые акты, составляющие основу правового регулирования отношений в сфере денежного оборота. Раскрываются вопросы ответственности за нарушение нормативных предписаний в сфере денежного оборота.

Ключевые слова: денежный оборот, наличный оборот, безналичный оборот, источник права, нормативно-правовой акт.

The article deals with some aspects of monetary law. Study the laws and subordinate regulations that form the basis of legal regulation of relations in the sphere of money circulation. Disclosed liability for violation of regulatory requirements in the field of monetary circulation.

Key words: money circulation, cash flow, cashless treatment, source of law, legal act, responsibility.

Постановка проблеми. Проблемні аспекти фінансового контролю, питання грошей та грошового обігу здавна привертають увагу вчених, є чимало праць таких науковців, як, зокрема, Є.О. Алісов, О.М. Ашмаріна, В.П. Василюк, Ф.Т. Діланян, А.Т. Ковальчук, О.А. Лукашов, В.В. Посполітак, Л.А. Савченко, О.О. Ситник, Є.Є. Фролова, Т.М. Ямненко. Проте ґрунтовних праць, присвячених особливостям контрольних правовідносин у сфері грошового обігу, сьогодні нараховуються одиниці. Все це разом з іншими обставинами й обумовило вибір предмета дослідження наукової статті.

Метою статті є розкриття особливостей фінансового контролю у сфері грошового обігу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Отже, фінансовий контроль передбачає здійснення відповідних контрольних процедур, спрямованих насамперед на забезпечення дотримання всіма учасниками фінансових відносин вимог фінансового законодавства, яким регламентується

здійснення всіх фінансових операцій. Водночас фінансово-контрольні процедури здійснюються і незалежно від відповідних нормативно-правових приписів. Так, фінансовий контроль може бути проведено як з точки зору виконання вимог чинного законодавства, так і з огляду на необхідність та доцільність певних фінансово-контрольних процедур. А це ставить закономірне питання про можливі межі застосування фінансового контролю, передусім з огляду на його правову сутність.

Специфіка тієї чи іншої галузі є наслідком специфіки суспільних відносин, які нею регулюються [1, с. 91]. Відповідна специфіка властива і галузі фінансового права, що насамперед полягає у відповідному поєднанні владно-організаційних і майнових елементів, а також в особливих формах, властивих лише їй, які визначаються змістом відносин [2, с. 174].

Зміст відносин у галузі публічної фінансової діяльності безпосередньо пов'язаний з базовими економічними